

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2190

[Total No. of Pages : 3

[5805]-101
M.Com. (Part - I)
MANAGEMENT ACCOUNTING
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (101)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Define the term 'Marginal Costing'. Explain the advantages and disadvantages of Marginal Costing. **[15]**

OR

From the following budgeted figures prepare a Cash Budget in respect of three months to June 30, 2021. **[15]**

Month	Sales Rs.	Materials Rs.	Wages Rs.	Overheads Rs.
January	60,000	40,000	11,000	6,200
February	56,000	48,000	11,600	6,600
March	64,000	50,000	12,000	6,800
April	80,000	56,000	12,400	7,200
May	84,000	62,000	13,000	8,600
June	76,000	50,000	14,000	8,000

Additional information :

- 1) Expected Cash balance on 1st April, 2021 Rs. 20,000.
- 2) Materials and overheads are to be paid during the month following the month of supply.
- 3) Wages are to be paid during the month in which they are incurred.

P.T.O.

- 4) All sales are on credit basis.
- 5) The terms of credits are payment by the end of the month following the month of sales: Half of credit sales are paid when due the other half to be paid within the month following actual sales.
- 6) 5% sales commission is to be paid within in the month following sales.
- 7) Preference Dividends for Rs. 30,000 is to be paid on 1st May.
- 8) Share call money of Rs. 25,000 is due on 1st April and 1st June.
- 9) Plant and machinery worth Rs. 10,000 is to be installed in the month of January and the payment is to be made in the month of June.

Q2) Define the term 'Working Capital'. Explain the factors to be considered while determining working capital. **[15]**

OR

You are given the following data for the year 2021 for a factory.

Output : 40,000 units

Fixed expenses : Rs. 2,00,000

Variable cost per unit : Rs. 10

Setting price per unit : Rs. 20

How many units must be produced and sold in the year 2022, if it is anticipated that selling price would be reduced by 10%, variable cost would be Rs. 12 per unit, and fixed cost will increase by 10%? The factory would like to make a profit in 2022 equal to that of the profile in 2021. **[15]**

Q3) What do you mean by Management Accounting? Distinguish between Management Accounting and Cost Accounting. **[15]**

OR

[5805]-101

2

Calculate the amount of working capital requirement for RCC Ltd. From the following information:

	Rs.(Per Unit)
Raw materials	160
Direct labour	60
Overheads	120
Total cost	340
Profit	60
Selling price	400

Raw materials are held in stock on an average for one month. Materials are in process on an average for half-a-month. Finished goods are in stock on an average for one month. Credit allowed by suppliers is one month and credit allowed to debtors is two months. Time lag in payment of wages is 1½ weeks. Time lag in payment of overhead expenses is one month. One fourth of the sales are made on cash basis.

Cash in hand and at the bank is expected to be Rs. 50,000; and expected level of production Cash in hand and at the bank is expected to be Rs. 50,000; and expected level of production amounts to 1,04,000 units for a year of 52 weeks.

You may assume that production is carried on evenly throughout the year and a time period of four weeks is equivalent to a month. [15]

Q4) Write Short Notes (Any Three) : [15]

- Management Accounting as a decision making tool.
- Cost - Volume Profit Analysis.
- Budget Manual
- Inventory Management.
- Standardization of Accounting system.
- Purchasing and leasing.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2191

[Total No. of Pages : 4

[5805]-102

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT (Compulsory)
(2019 Pattern) (Regular) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from Q.No. 2 to Q.No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any Six) : [6]

- i) _____ are the different course of action available for a business unit to pursue its objective at a given point of time.
 - a) Strategic Review
 - b) Strategic Evaluation
 - c) Strategic Alternatives
- ii) _____ of the following is NOT a major element of the Strategic Management Process.
 - a) Formulating Strategy
 - b) Implementing Strategy
 - c) Assigning Administrative tasks
- iii) The primary focus of Strategic management is on _____.
 - a) Profit Maximization
 - b) Entire Organisation
 - c) Short term perspective
- iv) _____ takes into consideration the limited natural resources.
 - a) Social Development
 - b) Sustainable Development
 - c) Economical Development

P.T.O.

- v) DMAIC is a methodology to improve the existing business process is a part of _____.
 - a) Six Sigma
 - b) Merger
 - c) Acquisition
- vi) Strategy evaluation is necessary to test the _____ of strategies in achieving objectives.
 - a) Benefits
 - b) Effectiveness
 - c) Barriers
- vii) _____ is a set of interlinked value creating activities performed by an organization.
 - a) Value Chain Analysis
 - b) Historical Analysis
 - c) Quantitative Analysis
- viii) The fundamental purpose of the existence of any organization is described by its _____.
 - a) Policies
 - b) Mission
 - c) Strategies

Q2) Explain the various phases in Strategic Management Process. [14]

Q3) Define 'Strategic Planning' Explain stages involved in the Strategic Planning Process. [14]

Q4) What is Strategy Implementation? Explain key issues in Strategy Implementation. [14]

Q5) Explain the concept of 'Human Resource Strategy' and Logistic Strategy. [14]

Q6) Write short notes on (Any Two) : [12]

- a) SWOT Analysis
- b) Benchmarking
- c) Corporate Restructuring
- d) Need of Strategic Evaluation

Total No. of Questions : 6]

P2191

[5805]-102

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT (Compulsory)
(2019 Pattern) (Regular) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) : [6]
- i) एखाद्या व्यवसाय एककाला ध्येय निर्धारण करत असताना एका ठराविक वेळेस विविध कृती (course of action) उपलब्ध असतात त्याला असे म्हणतात.
अ) व्यूहरचना पुनरावलोकन
ब) व्यूहरचना मूल्यमापन
क) व्यूहरचना पर्याय
- ii) खालील पैकी धोरणात्मक व्यवस्थापन प्रक्रियेचा प्रमुख घटक नाही.
अ) व्यूहरचना तयार करणे
ब) व्यूहरचना अंमलबजावणी
क) प्रशासकीय कामे सोपविणे
- iii) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाचे प्राथमिक लक्ष आहे.
अ) महत्तम नफा
ब) संपूर्ण संस्था
क) अल्पकालीन दृष्टीकोन
- iv) मध्ये मर्यादीत नैसर्गिक संसाधनांचा विचार केला जातो.
अ) सामाजिक विकास
ब) शाश्वत विकास
क) आर्थिक विकास

- v) डी एम ए आय सी (DMAIC) ही सध्याची व्यवसाय प्रक्रिया सुधारण्यासाठी एक पद्धत आहे जी चा एक भाग आहे.
 अ) सिक्स सिग्मा
 ब) एकत्रीकरण
 क) संपादन
- vi) उद्दीष्ट पूर्तीची तपासण्यासाठी व्यूहरचना मूल्यमापनाची गरज असते.
 अ) फायदे
 ब) परिणाम कारकता
 क) अडथळे
- vii) संस्थेद्वारे परस्पर जोडले जाणारे मूल्य निर्माण करणाऱ्या क्रियांचा संच म्हणजे होय.
 अ) मूल्य साखळी विश्लेषण
 ब) ऐतिहासिक विश्लेषण
 क) संख्यात्मक विश्लेषण
- viii) कोणत्याही संस्थेच्या अस्तित्वाचा मुलभूत हेतू द्वारे वर्णन केला जातो.
 अ) धोरणे
 ब) ध्येय
 क) व्यूहरचना

प्रश्न 2) व्यूहरचना व्यवस्थापन प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे स्पष्टीकरण करा. [14]

प्रश्न 3) 'व्यूहरचनात्मक नियोजनाची' व्याख्या द्या. व्यूहरचनात्मक नियोजन प्रक्रियेत समाविष्ट असलेल्या पायऱ्या विशद करा. [14]

प्रश्न 4) व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणी म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणीतील महत्वाचे मुद्दे (Key Issues) स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) 'मनुष्यबळ संसाधन' व्यूहरचना आणि 'पुरवठा विषयक व्यूहरचना' (Logistic) या संकल्पना स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [12]

- अ) स्वाॅट विश्लेषण
 ब) बॅचमार्किंग
 क) कॉपोरेट पुनर्रचना
 ड) व्यूहरचना मूल्यमापनाची गरज

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2192

[Total No. of Pages : 4

[5805]-103

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

103 - Group A : Advanced Accounting

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Paper-I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Attempt any Two Questions from the remaining.*
- 3) *Figure to the right indicate full marks.*
- 4) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) A. i) Fill in the blanks. [5]

- 1) According to_____ approach, the purpose of accounting is to provide information about relevant economic events.
 - a) Inductive Approach
 - b) Event Approach
 - c) Deductive Approach
 - d) Predictive Approach
- 2) IFRS stands for_____.
 - a) International Financial Reporting Standards
 - b) International Finance Reporting Standards
 - c) International Financial Review Standards
 - d) Interim Financial Review Standards
- 3) _____are uniform rules for financial reporting.
 - a) Accounting Standards
 - b) Accounting Principles
 - c) Accounting Conservatisms
 - d) Accounting Elements
- 4) Net Assets method is also called as _____.
 - a) Yield method
 - b) Fair value method
 - c) Intrinsic value method
 - d) Earning Capacity method
- 5) Profit earned after acquisition of Shares is treated as_____.
 - a) Capital profit
 - b) Revenue Profit
 - c) General Profit
 - d) Gross Profit

P.T.O.

- ii) State whether the following statements are True or False. [5]
- 1) According to convention of conservatism concept the inventory is valued at cost price or market price whichever is less.
 - 2) The consistency concept implies that the business will not continue for a fairly long time to come.
 - 3) The time interval between the date of acquisition of shares in subsidiary company and date of balance sheet of holding company is known as post acquisition period.
 - 4) Preparation of consolidated statement as per AS 21 is Mandatory for listed Companies.
 - 5) Liquidation is the legal procedure by which a company comes to an end.

- iii) Match the following pairs. [5]

Group A	Group B
a) GAAP	1) Pre-acquisition profit
b) Rules of Financial Reporting	2) Generally Accepted Accounting principles
c) Net Asset Method	3) Deficiency Account
d) List H	4) Valuation of shares
e) Profit earned before acquisition	5) Accounting Standards

- B) Write short notes (any Three) [15]

- a) Role of accounting theory.
- b) Generally Accepted Accounting Principles.
- c) Professional Development of Accounting in India.
- d) Accounting Environment.
- e) Methods of Valuation of Goodwill

Q2) P Ltd is a holding company and Q. Ltd and R Ltd are subsidiaries of P Ltd. Their Balance Sheets as on 31st March 2022 are given below. [15]

Liabilities	P.Ltd Rs.	Q.Ltd Rs.	R.Ltd Rs.	Assets	P.Ltd Rs.	Q.Ltd Rs.	R.Ltd Rs.
Share Capital	2,00,000	2,00,000	1,20,000	Fixed Assets	40,000	1,20,000	86,000
Reserves	96,000	20,000	18,000	<u>Investments</u>			
Profit & loss A/c	32,000	24,000	18,000	Shares in Q Ltd.	1,90,000	-	-
R Ltd. Balance	6,000	-	-	Shares in R Ltd.	26,000	1,06,000	-

Sundry creditors	14,000	10,000	-	Stock in Trade	24,000	-	-
P Ltd. Balance	-	14,000	-	Q Ltd. Balance	16,000	-	-
				Sundry Debtors	52,000	42,000	64,000
				P Ltd. Balance	-	-	6,000
	3,48,000	2,68,000	1,56,000		3,48,000	2,68,000	1,56,000

The following particulars are given:

- 1) The share capital of all companies is divided into shares of Rs. 10 each.
- 2) P Ltd. held 16,000 shares of Q Ltd. and 2,000 Shares of Rs. Ltd.
- 3) Q Ltd. held 8,000 shares of R Ltd.
- 4) All these investments were made on 30th September 2021.
- 5) On 1st April 2021 the position was shown below.

	Q Ltd. Rs.	R Ltd. .Rs.
Reserves	16,000	15,000
Profit and Loss A/c	8,000	6,000
Creditors	10,000	2,000
Fixed Assets	1,20,000	86,000
Stock in Trade	8,000	71,000
Sundry Debtors	96,000	66,000

You are required to prepare consolidated balance sheet of the group as on 31st March 2022.

Q3) Badluck Co. Ltd., went into voluntary liquidation on 31st March 2022. The following information was extracted from its books on that date. [15]

Balance Sheet as on 31st March 2022

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Capital		Buildings	37,500
12,500 Equity Shares of Rs. 10 each	1,25,000	Plant & Machinery	52,500
Debentures (Secured by a floating charge)	50,000	Stock-in-trade	23,750
Bank over draft	7,500	Book Debts 18,750	
Creditors	10,000	Less-Provision <u>2,500</u>	16,250
		Calls in arrears	25,000
		Cash in hand	2,500
		Profit & Loss A/c	35,000
	1,92,500		1,92,500

- 1) Plant & Machinery and Building are valued at Rs. 37,500 and Rs. 30,000 respectively.
- 2) On realization losses of Rs. 3,750 are expected on stock.
- 3) Book debts will realize Rs. 17,500.
- 4) Calls in Arrears are expected to realize 90%.
- 5) Bank overdraft is secured against Buildings.
- 6) Preferential creditors for taxes and wages are Rs. 1,500 and Miscellaneous expenses outstanding Rs. 500.

Prepare a statement of Affairs of the company.

Q4) Following is the Balance Sheet and necessary information of SK Ltd. for the year ended 31st March 2022. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2022

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital : 500 Equity Shares of Rs. 100 each fully paid	50,000	Goodwill	10,000
Bank overdraft	10,000	Land & Buildings	25,000
Sundry Creditors	20,000	Plant & Machinery at cost	25,000
Provision for Taxation	12,500	Stock in trade	20,000
Profit & Loss Appropriation A/c	17,500	Book debts less provision for bad debts	30,000
	1,10,000		1,10,000

- 1) The company commenced into the operation in 2018 with a paid up capital of Rs. 50,000.
 - 2) Profits earned before providing for taxation have been:

2018	Rs. 22,500
2019	Rs. 23,750
2020	Rs. 26,250
2021	Rs. 20,000
2022	Rs. 27,500
 - 3) Assume that Income tax @ 50% has been payable on these profits.
 - 4) Dividends have been distributed from the profits of the first three years @ 10% and for those of the next years @ 15% on the Paid up Capital.
- Compute the value of Goodwill by the Capitalization method.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3013

[Total No. of Pages : 4

[5805]-104

M.Com. (Semester - I)

INCOME TAX

104 : Advanced Accounting and Taxation (Group - A)

(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *First question is compulsory.*
- 2) *Solve any 2 questions out of question 2, 3 & 4.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Read all the questions very carefully before attempting the same.*
- 5) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks : [5]

- i) The term assessee is defined under following section _____.
(Section 2(7), Section 2(25), Section 2(31))
- ii) Foreign company is chargeable to tax at following rate
(25%, 30%, 40%)
- iii) Repayment of interest of educational loan is deductible under following section
(80DD, 80D, 80E)
- iv) Maximum deduction under section 80TTA is _____.
(Rs. 15,000, Rs. 10,000, NIL)
- v) Deduction on purchase of new house in case of 'long term capital gain' is permissible under following section _____.
(Section 54A, Section 54B, Section 54)

b) State whether following statements are true or false : [5]

- i) Standard deduction under section 16(i) for PY 2021-22 is Rs. 40,000
- ii) Salary is taxable on accrued basis only.
- iii) An individual can treat 3 houses as self-occupied only.
- iv) Indexation benefit is not available to long term capital assets.
- v) Companies have to pay income tax on book profit.

P.T.O.

- c) Match the following : [5]
i) New tax regime	a) Section 37
ii) Entertainment allowance	b) Section 24(b)
iii) Interest on borrowed capital	c) Section 115BAC
iv) Rebate	d) Section 16(ii)
v) General deduction	e) Section 87A
- d) Write short notes (Any 3) : [15]
- i) Exempt Income
 - ii) Procedure for determination of residential status for HUF
 - iii) Long term and Short term capital gain
 - iv) Interest on borrowed capital in case of self-occupied house property
 - v) MAT for company

Q2) Mr. Z, is Manager employed with P Ltd. Delhi since 1992. [15]

He has submitted the following particulars of his income for the financial year 2021 -22.

- 12) Basic salary 3,10,000
- 13) Dearness allowance Rs. 5,000/- per month (50% per month enters into retirement benefits)
- 14) Education allowance for two children Rs. 300 per month per child,
- 15) 1% commission on sales Rs. 20,000.
- 16) Entertainment allowance Rs. 1,000 per month.
- 17) He was given Mobile as gift worth Rs. 15,000 by his employer.
- 18) He resides in the Bungalow of the company. He pays rent Rs. 5,000 per month.
- 19) A watchman and a cook have been provided by the company who were paid Rs. 1,000 per month each.
- 20) He has been provided with motor car of 1.8 liter engine capacity power for its official as well as personal use. Running and maintenance expenses are bore by the company.
- 21) The company as contributed Rs. 25,000 to his RPF. Interest credited to RPF was 13% p.a. amounted to Rs. 16,250.
- 22) Professional tax paid Rs. 2,500 paid by company.

Compute his Income from Salary for the Assessment Year 2022-23 assuming that he did not opt for new tax regime.

Q3) Mr. Pankaj submits the following information for the Assessment Year 2022-23

[15]

Particulars	House-I (Rs.)	House-I (Rs.)
Fair Rent	4,20,000	3,60,000
Municipal Valuation	4,10,000	3,80,000
Standard rent	3,40,000	4,20,000
Annual Rent	7,20,000	6,00,000
Vacant Period (No. of months)	2	4
Loss on account of vacancy	1,20,000	2,00,000
Municipal taxes paid	40,000	50,000
Repairs	5,000	5,000
Insurance	10,000	10,000
Interest on capital borrowed capital	2,20,000	80,000
Nature of occupation	Let out for residence	Let out for business

Determined his taxable income and tax liability of Pankaj for the Assessment Year 2022-23 assuming that he Deposit Rs. 70,000 in the Public Provident Fund Account and has received interest on saving account amounting Rs. 18,000. (Note he did not opt for new tax regime)

Q4) Profit & Loss A/c for the year ended on 31-3-2022 of Z is as follows : [15]

Particulars	Amount (Rs.)	Particulars	Amount (Rs.)
To Salaries and bonus	1,50,000	By Gross profit	10,00,000
To Office rent	30,000	By Interest on Govt. securities	15,000
To War risk insurance	10,000	To Profit on sale of listed shares	20,000
To Postage and stationery	10,000		
To Office expenses	20,000		
To General charges	40,000		
To Reserve for depreciation	32,000		
To Income tax paid	50,000		
To Provision for Income Tax	60,000		
Net Profit	6,33,000		
Total	10,35,000		10,35,000

Other Information :

- a) The general charges include Rs. 20,000 for advertising. Rs. 10,000 for charitable donations. Rs. 5,000 for charity and Rs. 5,000 for miscellaneous repairs.
- b) The amount of depreciation admissible under the Income Tax Act is Rs. 24,000.

Compute the Income from business of Mr. Z for the A.Y. 2022-23 assuming that he did not opt for presumptive taxation scheme.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2193

[Total No. of Pages : 4

[5805]-105

M.Com. (Part - I)

**105-Group - B : INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE
PRACTICES**

**Commercial laws and practices
(2019 Credit Pattern) (Semester - I)**

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No.6 are compulsory.*
- 2) *Attempt any three questions from question No. 2 to questions No. 05.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks with suitable choice. (Any 6) [6]

- a) Summary transaction, data, high volume data and simple models are information inputs characteristics of
 - i) Decision Support system
 - ii) Management information system
 - iii) Both (i) & (ii)
- b) Which of the following is one of the components of information system?
 - i) Hardware
 - ii) Software
 - iii) Both (i) and (ii)
- c) Which of the following is a method of transferring money from one person's account to another?
 - i) Electronic Cheque
 - ii) Credit Card
 - iii) E-transfer
- d) Which of these is an example of a B2C transaction?
 - i) Consumer buys computer from Lenovo
 - ii) Lenovo buys computer from Dell
 - iii) Both (i) & (ii)
- e) The sequence of a typical manufacturing supply chain is
 - i) Storage-Supplier-Manufacturing-Storage-distributor-retailer-customer
 - ii) Supplier-Storage-Manufacturing-Storage-distributor-retailer-customer.
 - iii) Supplier-Storage-Manufacturing-distributor-Storage-retailer-customer

P.T.O.

- f) The first page that you normally view at a website is its_____
- i) Home page ii) Master page iii) First page
- g) This is one of the type of a system
- i) Transaction processing system
- ii) Conversion system
- iii) Both (i) & (ii)
- h) Following is the advantage of Extranet.
- i) Flexibility
- ii) Time consuming
- iii) None of these

Q2) Define System. Explain in detail the elements and types of a system. [14]

Q3) State the meaning of E-Commerce. Explain in detail the benefits of E-Commerce to business and consumer. [14]

Q4) Define intranet. Explain in detail the advantages and disadvantages of Intranet. [14]

Q5) Explain in detail the supply Chain Management in relation to E-Commerce.[14]

Q6) Write short notes (Any two) [12]

- a) General Model of a System.
- b) G2B.
- c) Extranet.
- d) Electronic payment system.

Total No. of Questions : 6]

P2193

[5805]-105

M.Com. (Part - I)

**105-Group - B : INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE
PRACTICES**

**Commercial laws and practices
(2019 Credit Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय भरा. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) सारांश व्यवहार, डेटा, उच्च व्हॉल्यूम डेटा आणि साधी मॉडेल्स ही माहितीची वैशिष्ट्ये आहेत.
 - i) निर्णय समर्थन प्रणाली
 - ii) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
 - iii) दोन्ही (i) आणि (ii)
- ब) पुढीलपैकी कोणता माहिती प्रणालीचा घटक आहे?
 - i) हार्डवेअर
 - ii) सॉफ्टवेअर
 - iii) दोन्ही (i) आणि (ii)
- क) एखाद्याच्या खात्यातून दुसऱ्या व्यक्तीकडे पैसे हस्तांतरित करण्याची पुढीलपैकी कोणती पद्धत आहे?
 - i) इलेक्ट्रॉनिक धनादेश
 - ii) क्रेडिट कार्ड
 - iii) ई-हस्तांतरण
- ड) बी 2 सी व्यवहाराचे पुढील पैकी कोणते उदाहरण आहे?
 - i) ग्राहक लेनोवो कडून संगणक घेतो
 - ii) लेनोवो डेल कडून संगणक घेते
 - iii) दोन्ही (i) आणि (ii)
- इ) ठराविक उत्पादन पुरवठा साखळीचा क्रम आहे.
 - i) साठवणूक-पुरवठादार-उत्पादन-साठवणूक-वितरक-किरकोळ विक्रेता-ग्राहक
 - ii) पुरवठादार-साठवणूक-उत्पादन-साठवणूक-वितरक-किरकोळ विक्रेता-ग्राहक
 - iii) पुरवठादार-साठवणूक-उत्पादन-वितरक-साठवणूक-किरकोळ विक्रेता-ग्राहक

- फ) सामान्यतः वेबसाइटवर आपण पाहत असलेले पहिले पृष्ठ आहे.
- होम पेज
 - मास्टर पेज
 - फर्स्ट पेज
- य) प्रणालीचा हा एक प्रकार आहे.
- व्यवहार प्रक्रिया प्रणाली
 - रूपांतरण प्रणाली
 - दोन्ही (i) आणि (ii)
- र) एक्सट्रानेटचा हा एक फायदा आहे.
- लवचिकता
 - वेळ खाऊ
 - यापैकी नाही

प्र.2) प्रणालीची व्याख्या द्या. प्रणालीचे घटक आणि प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) ई-कॉमर्स चा अर्थ सांगा. ई-कॉमर्स चे व्यवसायाला आणि ग्राहकाला होणारे फायदे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) इंटरनेट ची व्याख्या द्या. इंटरनेट चे फायदे आणि तोटे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) ई-कॉमर्स संदर्भात पुरवठा साखळी व्यवस्थापन सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- प्रणालीची सामान्य प्रतिकृती
- जि 2 बी
- एक्सट्रानेट
- इलेक्ट्रॉनिक देय प्रणाली

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2194

[Total No. of Pages : 4

[5805]-106

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
INTELLECTUAL PROPERTY LAWS : PATENTS, TRADE
MARKS, BIO-DIVERSITY
Commercial Law & Practices (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Q.1 and Q.6 are compulsory.*
- 2) *From Q.No. 2, 3, 4, 5 solve any three.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words (Any - Six) : **[6]**

- a) Define the term "Granting of Patent" as per 'IPR' Act.
- b) Define "Package" as per "Trade Mark" Act.
- c) What is Patent?
- d) Define the term "Value added Products" as per Biodiversity Act.
- e) Define "Exclusive Marketing Rights" as per 'IPR' Act.
- f) Define "Assignee" as per Patent Act.
- g) Define "Service" as per Trade Mark Act.
- h) Define the term "Landrace" as per BDA.

Q2) Discuss in detail unfair practices in Intellectual Property Laws. **[14]**

Q3) Explain in details a complete procedure for obtaining patents under Patent Act, 1970 with it's amendments. **[14]**

Q4) What is 'Trade Mark'? What are the qualities of a good Trade Mark? Which Trade Marks can not be registered? **[14]**

P.T.O.

Q5) Explain the Regulations of Access to Biodiversity Act, under Biodiversity Act, 2002. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Three) : **[12]**

- a) Types of Intellectual Property.
- b) Patent Agent.
- c) Register of Trade Marks.
- d) State Biodiversity Board.

Total No. of Questions : 6]

P2194

[5805]-106

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
INTELLECTUAL PROPERTY LAWS : PATENTS, TRADE
MARKS, BIO-DIVERSITY
Commercial Law & Practices (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Group - B)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व 6 सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) प्रश्न क्र. 2, 3, 4, 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) पुढील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही 6) [6]
- अ) बौद्धिक संपदा कायद्यानुसार “स्वामित्व प्रदान करणे” ही संज्ञा स्पष्ट करा.
ब) व्यापारी चिन्ह कायद्यानुसार, “बांधणी” ही संकल्पना स्पष्ट करा.
क) स्वामित्व म्हणजे काय?
ड) जैवविविध संपदा कायद्यानुसार, “मुल्यवर्धित उत्पादने” ही संज्ञा स्पष्ट करा.
इ) बौद्धिक संपदा कायद्यानुसार, “विपणनाचे विशेष हक्क” ही संकल्पना स्पष्ट करा.
फ) स्वामित्व कायद्यानुसार, “स्वीकृती देणारा” ही संज्ञा स्पष्ट करा.
य) व्यापारी चिन्ह कायद्यानुसार, “सेवा” ही संज्ञा सांगा.
र) जैवविविध संपदा कायद्यानुसार, “लॅडरेस” ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) बौद्धिक संपदा कायद्यांतर्गत होणारे गैरवापर पद्धती स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3) पेटंट कायद्यांतर्गत पेटंट मिळविण्याची पूर्ण प्रक्रिया कायद्यातील सुधारणांसहित सविस्तर स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4) ‘व्यापारी चिन्ह’ म्हणजे काय? चांगल्या व्यापार चिन्हांचे गुण कोणते? कोणत्या व्यापार चिन्हांची नोंदणी करता येत नाही? [14]

प्रश्न 5) जैवविविधता संपदा कायदा 2002 नुसार, जैवविविध संपदेचे संपादिकरणाचे नियम सांगा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही - तीन) [12]

अ) बौद्धिक संपदेचे प्रकार

ब) पेटंट अभिकर्ता

क) व्यापार चिन्हांची नोंदवही

ड) राज्य जैवविविधता मंडळ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3014

[Total No. of Pages : 3

[5805] - 107

M.Com. (Part - I)

(107) : ADVANCED COST ACCOUNTING

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) Define the Term 'Cost Accounting'. Explain the objectives of Cost Accounting.[15]

OR

The cost of turnover of a particular product is made up of the following cost as on 31st March, 2022.

	₹
Loading and Unloading on Materials Purchased	950
Productive Wages Payable	900
Materials used in factory	2,100
Sale of Scrap-Raw materials	750
Salary to Watch and Ward Staff	1,100
Materials Used in Office	600
Godown Rent	3,500
Materials Used in manufacturing-Direct	55,750
Labour required for Factory Supervision	1,800
Cost of Special Drawings	3,300
Expenses of Management	1,200
Materials Used in selling and distribution	1,500
Freight Inward	4,050
Delivery Van Running Expenses	1,000
Hire of Plant	1,700
Labour required in production-Direct	9,100
Office Supplies and Expenses	2,200
Materials Used in Primary Packing Office Supplies and Expenses	10,000

Assuming that all goods manufactured are sold, what should be the selling price to obtain a profit of 20% on Value of Turnover?

P.T.O.

Prepare a Cost-Sheet of Sham Ltd., Shirur Showing :

- a) Direct material Cost
- b) Prime Cost
- c) Factory Cost
- d) Cost of Production
- e) Cost of Turnover
- f) Selling Price

Q2) What is mean by Process Costing? State the features and principles of Process Costing. **[15]**

OR

A workman takes 9 hours to complete a job on daily wages and 6 hours on a scheme of payment by results. His day rate is 25 per hour. The prime cost materials used in the products amounted to 400 and the works overheads are recovered at 100% of the total direct wages.

Calculate the Works Cost of the product relating to Plazma Ltd., Pune under,

- a) Piece Work Plan.
- b) Rowan Premium Plan.
- c) Halsey Premium Plan (50% sharing).

Q3) Define the term 'Overheads' Explain the methods of classification overheads. **[15]**

OR

The following expenses have been incurred in respect of a shop having four identical machines.

Rent and Taxes for the year	6,000
Power Consumed by the shop@0. 10 per unit	4,800
Annual Repairs for four machines	1,200 p.a.
Lighting for the shop for 12 months	500
Yearly Charges for Lubricants	160
Depreciation per machine for the year	600
Supervisor looking after four machines and is paid with a monthly salary	600
Hire Purchase Instalments for machines	6,300

(Including 300 for hire purchase interest)

Attendants: two attendants looking after four machines paid 60 per month;
Each machine consumes 10 units of power per hour.

Calculate the Machine Hour Rate.

Q4) Write Short Notes (Any 3) :

[15]

- a) CAS 1 (Classification of Cost)
- b) Labour Turnover
- c) Cost centre and cost unit
- d) Normal Loss
- e) Material Requisition Note

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2195

[Total No. of Pages : 2

[5805]-108

M.Com. - I

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
108-Group-C: Costing Techniques and Responsibility Accounting
(2019 CBCS Pattern) Examinations (Semester - I) (Paper-II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) Define Zero Base Budgeting. State its Advantages & Limitations. [15]

OR

Prepare a cash Budget of 'India Ltd'. for three months ended 30th June 2021 from the following information.

Month	Total sales	Total purchases	Wages	Overheads
January	80,000	45,000	20,000	5,000
February	80,000	40,000	18,000	6,000
March	75,000	42,000	22,000	6,000
April	90,000	50,000	24,000	7,000
May	85,000	45,000	20,000	6,000
June	80,000	35,000	18,000	5,000

Additional information:

- a) 10% of purchases and 20% of sales are for cash.
- b) The average collection period of the company is half a month.
- c) The credit purchases are paid after one month.
- d) Wages are paid off half monthly.
- e) ₹ 500 are included in overheads are paid off on monthly basis.
- f) Overheads are paid in the same month.
- g) Opening cash balance is ₹ 15,000 and company decided to maintain it at the end of every month at the same amount, the excess of cash if any, be deposited into Fixed deposit Account.

P.T.O.

Q2) What is meant by standard costing? Distinguish between standard costing & Budgetary control. **[15]**

OR

Harison Electronics provides you the cost details regarding manufacture of certain products.

You are require to calculate:

- a) Labour cost variance
- b) Labour Rate variance
- c) Labour Efficiency Variance
- d) Idle time variance

and verify your results

Gross Direct Wages	₹ 3,000
Standard Hours produced	Hrs 1,600
Standard Rate per hour	₹ 1,50
Actual Hours paid	Hrs 1,500

(Out of which hours not worked due to abnormality are 50 hours)

Q3) What do you mean by uniform costing? State the objectives of uniform costing. Explain Advantages of uniform costing. **[15]**

OR

A company has two divisions and it wants to make additional investment in one of the two divisions. The relevant information about the divisions is given as follow.

Net profit on additional Investment.

Division 1 : ₹ 70,000 ; Division 2 : ₹ 85,000

Current ROI Division 1 : 15% Division 2 : 14%

Additional Investment : ₹ 5,00,000

The cost of capital is 12% . In which division should investment is made?

Q4) Write short notes on (any 3) **[15]**

- a) Overhead Variance
- b) Production Budget
- c) Uniform cost Manual
- d) Pre-requisites of Inter-Firm comparison
- e) Advantages of Responsibility Accounting

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2196

[5805]-109

[Total No. of Pages : 4

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
109-Group-D : Co-operative Movement in India
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Special Paper - I)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and 6 are compulsory.*
- 2) *Attempt any 3 questions from question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Choose the correct option for following question (any 6)

[6]

- a) The first cooperative society act was passed in India in the year
 - i) 1949
 - ii) 1902
 - iii) 1904
 - iv) 1919
- b) The Head Office of NCDC is located at_____
 - i) Calcutta
 - ii) Delhi
 - iii) Chennai
 - iv) Mumbai
- c) Who is known as the father of cooperation in England.
 - i) Robert owen
 - ii) Dr. William king
 - iii) C.R. Roy
 - iv) Rochadale pioneers.
- d) In the _____ five year plan the All Inida Rural Credit review committee was setup.
 - i) Second
 - ii) First
 - iii) Fourth
 - iv) Third
- e) The members of Cooperative Society have_____ liability
 - i) Unlimited
 - ii) Joint
 - iii) Joint and several
 - iv) Limited

P.T.O.

- f) SCB's Stands for
- i) Soveite Co-operative Banks
 - ii) Scheduled Credit Banks
 - iii) State Cooperative Banks.
 - iv) Senior Credit Cooperative Banks.
- g) Which of the following organisational structure is followed by cooperatives in India?
- i) Decentralised structure ii) Centralised structure
 - iii) Federal structure iv) Unitary structure
- h) The NABARD was established in_____
- i) July 1981 ii) June 1981
 - iii) June 1982 iv) July 1982

Q2) Discuss in brief the major amendments in maharashtra state cooperative societies act-1960 **[14]**

Q3) Comment on the problems faced by credit cooperatives after globlisation in India. **[14]**

Q4) Explain in detail the duties and responsibilities of Registra of Cooperative societies. **[14]**

Q5) Give a brief review of financial support of NABARD to cooperative societies. **[14]**

Q6) Write a short notes on (Any two) **[12]**

- a) Members and their rights of cooperatives.
- b) NCDC support to cooperatives.
- c) Divisional level setup of cooperative departments.
- d) Management of cooperative societies.

Total No. of Questions : 6]

P2196

5805]-109

M.Com

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
109-Group-D : Co-operative Movement in India
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Special Paper - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे अचूक पर्याय निवडा. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) भारतामध्ये यावर्षी पहिला सहकारी संस्था कायदा संमत झाला.
i) 1949 ii) 1902
iii) 1904 iv) 1919
- ब) NCDC चे मुख्यालय येथे आहे.
i) कलकत्ता ii) दिल्ली
iii) चेन्नई iv) मुंबई
- क) इंग्लंडमध्ये सहकाराचे पितामह म्हणून कोण ओळखले जाते?
i) रॉबर्ट ओवेन ii) डॉ. विल्यम किंग
iii) सी. आर. रे iv) रॉशडेल पायोनिर
- ड) अखिल भारतीय ग्रामीण पतआढावा समिती या पंचवार्षिक योजना काळात स्थापन करण्यात आली.
i) द्वितीय ii) प्रथम
iii) चतुर्थ iv) तृतीय
- इ) सहकारी संस्थांच्या सभासदांची जबाबदारी असते.
i) अमर्यादित ii) संयुक्त
iii) संयुक्त आणि विविध iv) मर्यादित
- फ) SCB's चे पूर्णरूप लिहा.
i) Soveite co-operative Banks
ii) Scheduled credit Banks
iii) State co-operative Banks
iv) Senior credit co-operative Banks

य) भारतातील सहकारी संस्था खालीलपैकी कोणत्या संघटनात्मक संरचनेचे पालन करतात.

i) विकेंद्रित संरचना	ii) केंद्रित संरचना
iii) संघीय संरचना	iv) एकक संरचना

र) नाबार्डची यावर्षी स्थापना झाली.

i) जुलै 1981	ii) जून 1981
iii) जून 1982	iv) जुलै 1982

प्र.2) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा-1960 मधील प्रमुख सुधारणांची थोडक्यात चर्चा करा. [14]

प्र.3) जागतिकीकरणानंतर भारतातील सहकारी संस्थांसमोरील समस्या यावर भाष्य करा. [14]

प्र.4) सहकारी संस्थांच्या निबंधकाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) नाबार्डच्या सहकारी संस्थांना मिळणाऱ्या वित्तीय आधाराची थोडक्यात रूपरेखा द्या. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) सहकारी संस्थांचे सभासद व त्यांचे अधिकार.
- ब) NCDC चा सहकाराला मिळणारा आधार.
- क) सहकार विभागांची विभागीय रचना.
- ड) सहकारी संस्थांचे व्यवस्थापन.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2197

[Total No. of Pages : 4

[5805]-110

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Rural Development

(2019 Credit Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No.2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6 out of 8) **[6]**

- a) In India, the Rural Landless Employment Guarantee programme was started in _____.
 - i) 1982
 - ii) 1984
 - iii) 1999
 - iv) 1981
- b) The beneficiaries of micro finance business are not _____.
 - i) Land less labour
 - ii) Marginal farmer
 - iii) Vendors in small market
 - iv) Government Employee
- c) National food for work programme launched on _____.
 - i) 20 Nov 2004
 - ii) 1 Dec 2005
 - iii) 14 Nov 2004
 - iv) 5 Oct 2007
- d) National Rural Employment Guarantee Programme started in _____.
 - i) 2005
 - ii) 2006
 - iii) 2007
 - iv) 2008
- e) Small farmer Development Agency has the function of _____.
 - i) Selling consumer Good
 - ii) Marketing agricultural Produce
 - iii) Advancing long term loans
 - iv) None of these

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

P2197

[5805]-110

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Rural Development

(2019 Credit Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 या पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणत्याही 6)

[6]

- अ) भारतात ग्रामीण भूमीहीन रोजगार कार्यक्रम मध्ये सुरू झाला.
i) 1982	ii) 1984
iii) 1999	iv) 1981
- ब) वित्तपुरवठ्याचे लाभार्थी हे नसतात.
i) भूमीहीन मजूर	ii) सीमांत शेतकरी
iii) छोट्या बाजारातील विक्रेते	iv) सरकारी नोकर
- क) नॅशनल फुड वर्क कार्यक्रम रोजी सुरू झाला.
i) 20 नोव्हेंबर 2004	ii) 1 डिसेंबर 2005
iii) 14 नोव्हेंबर 2004	iv) 5 ऑक्टोबर 2007
- ड) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कार्यक्रम मध्ये सुरू झाला.
i) 2005	ii) 2006
iii) 2007	iv) 2008
- इ) लघू शेतकरी विकास एजेन्सीचे हे कार्य आहे.
i) ग्राहक वस्तूंची विक्री	ii) शेतमालाचे विपणन
iii) दीर्घ मुदतीच्या कर्जाची प्रगती	iv) यापैकी नाही

- फ) ज्या शेतकऱ्याची जमीन 0 ते 1 हेक्टर दरम्यान असते त्या शेतकऱ्यांना म्हणून ओळखले जाते.
- i) सीमांत शेतकरी ii) लहान शेतकरी
iii) पर्याप्त शेतकरी iv) जूना शेतकरी
- य) रोजगार हमी योजना रोजी सुरू झाली.
- i) 31 ऑगस्ट 2007 ii) 31 ऑगस्ट 2009
iii) 31 ऑगस्ट 2012 iv) 31 ऑगस्ट 2006
- र) शाश्वत विकास हा शब्द सन मध्ये अस्तित्वात आला.
- i) 1992 ii) 1978
iii) 1980 iv) 1987

प्र.2) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) भारतातील ग्रामीण विकासाची सध्या:स्थिती स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) व्यवस्थापन कार्याची ग्रामीण विकासातील भूमिका सांगा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (4 पैकी 2) [12]

- अ) भारतातील ग्रामीण विकासासमोरील आव्हाने.
ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम.
क) केंद्रसरकारचे ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम.
ड) क्षेत्रिय विकास योजना.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2198

[Total No. of Pages : 4

[5805]-111

M.Com. (Part- I) (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organized Trades and Markets (Special Paper - I)

(2019 Pattern) (CBCS) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.
- 2) Q. 2 to Q.5 all carry equal marks.
- 3) Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.

Q1) Fill in the blanks with appropriate alternatives given (any 6) : [6]

- i) Future markets were started at _____ by 1826.
 - a) U.S.A
 - b) U.K
 - c) Australia
 - d) India
- ii) Bread and Milk are of _____ kind of products.
 - a) Speciality
 - b) Convenience
 - c) Demand
 - d) Unsought
- iii) The National Co-operative consumers Federation was established during the _____ five year plan.
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Fourth
- iv) E-Commerce means _____.
 - a) Electronic Commerce
 - b) Emerging Commerce
 - c) Electrical Commerce
 - d) Environmental Commerce
- v) e-Bay, Amazon. com are the examples related with _____.
 - a) B₂B
 - b) B₂C
 - c) C₂B
 - d) C₂C
- vi) In _____ system, 'each works for all & all work for each'. this is a motto.
 - a) Capitalism
 - b) Socialism
 - c) Trade Unionism
 - d) Co-operative

P.T.O.

- vii) The key customer market consists of _____.
- a) Government markets b) Business markets
c) Consumer markets d) All the above
- viii) 'Many people want BMW, only few are able to buy' this is an example of _____.
- a) Need b) Want
c) Demand d) Status

Q2) Give the meaning of the term 'Business'? Explain the advantages of Business and problems faced by Business. [14]

Q3) Give meaning of the term E-Commerce. Illustrate different Business Practices related to E-Commerce with examples. [14]

Q4) What do you mean by F.D.I.? Explain the importance and limitations of F.D.I. [14]

Q5) What is meant by Self - Help Group? Explain its benefits and limitations.[14]

Q6) Write Short Notes on (any 3) : [12]

- a) Product buying Policy.
b) State Trading Corporation (STC)
c) Innovative Marketing Practices.
d) Central Mall.
e) Direct Marketing for farmers.

Total No. of Questions : 6]

P2198

[5805]-111

M.Com. (Part- I) (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Organized Trades and Markets (Special Paper - I)
(2019 Pattern) (CBCS) (Group - E)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र.1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.
3) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
4) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) : [6]

- i) वायदे बाजाराची सुरुवात येथे 1826 मध्ये झाली.
अ) यु. एस्. ए. ब) यु. के.
क) ऑस्ट्रेलिया ड) भारत
- ii) पाव (ब्रेड) आणि दुध ही या प्रकारची उत्पादने आहेत.
अ) विशिष्ट ब) अनुकूल
क) मागणी ड) मागणी नसलेले
- iii) 'राष्ट्रीय सहकारी ग्राहक महासंघ' ची स्थापना या पंचवार्षिक योजनेच्या काळात झाली.
अ) 1 ली ब) दुसरी
क) तिसरी ड) चौथी
- iv) ई-कॉमर्स म्हणजे
अ) इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्स ब) इमर्जिंग कॉमर्स
क) इलेक्ट्रीकल कॉमर्स ड) एनव्हायरोमेंटल कॉमर्स

- v) e-Bay, अॅमेझॉन. कॉम्. ही शी संबंधित उदाहरणे आहेत.
 अ) व्यवसाय ते व्यवसाय (B₂B) ब) व्यवसाय ते उपभोक्ता (B₂C)
 क) उपभोक्ता ते व्यवसाय (C₂B) ड) ग्राहक ते ग्राहक (C₂C)
- vi) या पद्धती मध्ये 'प्रत्येकासाठी सर्व व सर्वांसाठी प्रत्येकजण' हे ब्रीद असते.
 अ) भांडवलशाही ब) समाजवाद
 क) श्रमिक संघवाद ड) सहकार
- vii) मुख्य ग्राहक बाजारपेठेत चा समावेश होतो.
 अ) सरकारी बाजारपेठ ब) व्यवसाय बाजारपेठ
 क) उपभोक्ता बाजारपेठ ड) वरील सर्व
- viii) 'अनेक लोकांना BMW हवी असते, परंतु फक्त काहीच ती खरेदी करू शकतात.' हे चे उदाहरण आहे.
 अ) गरज ब) इच्छा
 क) मागणी ड) दर्जा

प्रश्न 2) 'व्यवसाय' या संज्ञेचा अर्थ सांगा. व्यवसायाचे विविध फायदे व व्यवसायात येणाऱ्या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) ई-कॉमर्स या संज्ञेचा अर्थ सांगा. ई-कॉमर्स संदर्भातील विविध व्यावसायिक पद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) 'परकीय थेट गुंतवणुक' या पासुन आपणास काय अर्थबोध होतो? परकीय थेट गुंतवणुकीचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) स्वयंसहाय्यता गट म्हणजे काय? स्वयंसहाय्यता गटाचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही 3) [12]

- अ) वस्तू खरेदी धोरण
 ब) राज्य व्यापार महामंडळ (STC)
 स) नाविन्यपूर्ण विपणन पद्धती
 द) सेन्ट्रल मॉल
 इ) शेतकऱ्यांसाठी थेट विपणन.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2199

[Total No. of Pages : 1

[5805]-112

M.Com.

BUSINESS PRACTICES

**112 - Group E : Business Environment and Policy
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Special Paper - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the types of pollution. **[16]**

OR

Explain in detail Business Environment of India.

Q2) What is Globalization? Explain objects and Important of Globalization. **[16]**

OR

Explain the remedies to remove the unemployment and social injustice of India.

Q3) a) Explain the clauses of Inflation. **[8]**

OR

Explain Nature of Environment.

b) Explain the concept of Regional Imbalances. **[8]**

OR

Explain scope of Globalization.

Q4) Write Short Notes (any two) **[12]**

- a) Opportunities in Environment
- b) Green Movement
- c) Water Pollution
- d) Causes of poverty

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P2199

[5805]-112

M.Com.

BUSINESS PRACTICES

**112 - Group E : Business Environment and Policy
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) प्रदूषणाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

किंवा

भारतातील व्यावसायिक पर्यावरण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.2) जागतीकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणाचे उद्दिष्टे व महत्त्व स्पष्ट करा. [16]

किंवा

भारतातील बेकारी, सामाजिक अन्याय दूर करण्यासाठीच्या उपाय योजना स्पष्ट करा.

प्र.3) अ) चलनवाढीची कारणे स्पष्ट करा. [8]

किंवा

पर्यावरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) प्रादेशिक असमतोल संकल्पना स्पष्ट करा. [8]

किंवा

जागतिकीकरणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [12]

- अ) पर्यावरणातील संधी
- ब) हरित चळवळ
- क) पाणि प्रदूषण
- ड) दारिद्र्याचे कारणे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2200

[Total No. of Pages : 4

[5805]-113

M.Com. (Part- I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION - I

Production and Operation Management

(2019 Pattern) (Credit System) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Choose the correct alternative (any 6) [6]

- i) The level of fixed cost is higher for continuous production than job shop processing - True or false.
- ii) What is the most expensive component of solid waste handling?
 - a) Collection
 - b) Storage
 - c) Treatment
 - d) Separate
- iii) Understanding of social and legal aspects are not necessary in solid waste management - True or false
- iv) Gant chart is mostly used for scheduling - True or False
- v) Which issues are emerging in production and operation Management?
 - a) Automation
 - b) Outsourcing
 - c) Mobile Accessibility
 - d) All of the above
- vi) Most of the organisation functions as part of supply chain management - True or false
- vii) Food plant layout reduces supervision, Time and waste - True or false.
- viii) Employees empowerment in general means increased job autonomy for the subordinates - True or false.

Q2) What is the production and operation management? State the functions of production and operation management. [14]

P.T.O.

Q3) Explain in details the process of supply chain management. [14]

Q4) Define 'Product design' Discuss the process of product design. [14]

Q5) Discuss in detail about the emerging issues in production and operation management. [14]

Q6) Write Short Notes (any 2) [12]

- i) Mass production
- ii) Scope of supply chain management.
- iii) Importance of Production planning.
- iv) Outsourcing.

Total No. of Questions : 6]

P2200

[5805]-113

M.Com. (Part- I) (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION - I
Production and Operation Management
(2019 Pattern) (Credit System) (Group - F)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न 1 व प्रश्न 6 सोडविणे अनिवार्य.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

-
- प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही सहा) [6]
- सातत्यपूर्ण उत्पादन पद्धतीतील स्थिर खर्च हा जॉबशाप उत्पादनापेक्षा अधिक असतो - हे विधान चूक की बरोबर
 - घनकचरा व्यवस्थापन हाताळणीतील सर्वात महाग घटक कोणता
अ) संग्रहण ब) साठवणुक
क) उपचार ड) वेगळे करणे
 - घनकचरा व्यवस्थापनात सामाजिक व कायदेशीर गोष्टी समजून घेणे गरजेचे नाही - हे विधान चूक की बरोबर
 - गॅट चार्ट चा कार्यवेळापत्रकात उपयोग केला जातो - हे विधान चूक की बरोबर
 - खालील पैकी कोणते विषय उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापनात नव्याने येत आहेत?
अ) स्वयंचलिकरण ब) बाह्यस्रोतीकरण
क) मोबाईल ॲसेसिबिलिटी ड) वरीलपैकी सर्व
 - बहुतांशी संघटनांमध्ये पूरवठा साखळी व्यवस्थापन अंतर्भूत असते - हे विधान चूक की बरोबर आहे
 - आदर्श यंत्रकुल रचनेमुळे देखरेख, वेळ व कचऱ्यात कमी येते - हे विधान चूक की बरोबर
 - कर्मचारी सक्षमीकरण म्हणजे सामान्यपणे हाताखालील कर्मचाऱ्यांना कामात स्वायत्तता वाढविणे होय. - हे विधान चूक की बरोबर

- प्रश्न 2) उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापन म्हणजे काय? उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापनाचे कार्ये विषद करा. [14]
- प्रश्न 3) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4) 'वस्तू आराखडा' (Product design) ची व्याख्या लिहा. वस्तू आराखडा प्रक्रिया स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 5) उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापनातील उद्द्योन्मुख विषय (Emerging issues) ची चर्चा करा. [14]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [12]
- मोठ्या प्रमाणावरील उत्पादन (Mass Production)
 - पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची व्याप्ती
 - उत्पादन नियोजनाचे महत्व
 - कर्मचारी बाह्यस्रोत (Outsourcing)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2201

[Total No. of Pages : 4

[5805]-114

M.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION

114-Group-F : Financial Management

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Q. No. 1 and Q. No. 6 are compulsory.*
- 2) *Attempt any 3 questions from Q.No.2 to Q.No.5.*
- 3) *In all attempt 5 questions.*
- 4) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Multiple Choice Questions (MCQ's) (Solve any 6 out of 8): [6]

- a) The _____ is not the function of Reserve Bank of India.
(Bankers to other Banks, Banker to Government, Sanctioning loan to farmer)
- b) _____ issues guidelines to investors regarding the stock exchange functions.
(SEBI, RBI, Stock Holding Corporation of India Limited)
- c) The facts collected and recorded in the financial statements are _____.
(Historical evidence, Future evidence, None of these)
- d) Accounting period concept assumes _____.
(Business may discontinue, Business is going concern, Business may liquidate)
- e) Long term investment decisions are taken for _____.
(Purchase of current assets, Repayment of short term loan, purchase of Fixed Assets)
- f) _____ is the discount rate which is used to convert future cash inflow into present values.
(Risk adjusted Discount rate, Statistical methods, Sensitivity analysis)

P.T.O.

- g) A credit policy given guidelines regarding _____.
(To grant/reject credit to customer, to grant/reject credit to government, none of these)
- h) _____ is not the element of Account Receivable Management.
(Credit standards, Cash Discounts, Capital Investment)

Q2) What is Financial Management? Explain the regularoty Infrastructure of Indian Financial System. **[14]**

Q3) Define Financial Statement? Explain in detail the elements of financial statement. **[14]**

Q4) Explain in detail nature, objectives and techniques of Capital Budgeting. **[14]**

Q5) What is Working Capital? Explain the importance and sources of working capital? **[14]**

Q6) Short Notes (Solve any 3 out of 5) **[12]**

- a) New Trends in Financial Management.
- b) Average Rate of Return.
- c) Financial Analysis.
- d) Credit Policy.
- e) Importance of Financial Management.

Total No. of Questions : 6]

P2201

[5805]-114

M.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION

114-Group-F : Financial Management

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) एकूण 5 प्रश्न सोडवा.
 - 4) कॅलक्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) हे भारतीय रिझर्व बँकचे कार्य नाही.
(बँकांची बँक, सरकारची बँक, शेतकऱ्यांना कर्ज देणे)
- ब) शेअर बाजाराच्या कार्याबाबत मार्गदर्शक सूचना गुंतवणूकदारांना ही संस्था देते.
(सेबी, भारतीय रिजर्व बँक, स्टॉक होल्डिंग कार्पोरेशन ऑफ इंडिया लि.)
- क) वित्तीय विवरणपत्रासाठी गोळा केलेले व नोंद केलेले घटक असतात.
(ऐतिहासिक पुरावे, भविष्यकालीन पुरावे, दोन्हीपैकी कोणतेही नाही)
- ड) लेखांकन कालावधी संकल्पना ही गृहित धरने.
(व्यवसायात खंड पडेल, व्यवसाय सतत चालेल, व्यवसाय बुडेल)
- इ) दिर्घकालीन गुंतवणूकीचे निर्णय साठी घेतले जातात.
(चल मालमता खरेदी, अल्प कालावधीचे कर्ज परत करण्यासाठी, अचल मालमत्ता खरेदीसाठी)
- फ) भविष्यकालीन रोख आंतरप्रवाहाचे वर्तमान मुल्य काढण्यासाठी सवलत दर वापरला जातो.
(धोका तडजोड सवलत दर, संख्याशास्त्रीय पद्धत, संवेदनशीलता विश्लेषण)

य) पत धोरण हे मार्गदर्शक सूचना देते.

(ग्राहकाला उधारी द्यायची किंवा नाही, सरकारला उधारी द्यायची किंवा नाही, दोन्हीपैकी कोणतेही नाही)

र) खाते प्राप्यता व्यवस्थापनाचा हा घटक नाही.

(पत प्रमाणके, रोख सवलत, भांडवली गुंतवणूक)

प्र.2) वित्तीय व्यवस्थापन म्हणजे काय? भारतीय वित्तीय प्रणालीच्या नियमनात्मक यंत्रणा स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) वित्तीय विवरणपत्राची व्याख्या द्या. वित्तीय विवरणपत्राचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) भांडवली अंदाजपत्रकाचे स्वरूप, उद्दिष्टे आणि तंत्रे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) 'खेळते भांडवल' म्हणजे काय? खेळत्या भांडवलाचे महत्व आणि स्रोत सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [12]

अ) वित्तीय व्यवस्थापनातील नविन प्रवाह

ब) सरासरी गुंतवणूकदर

क) वित्तीय विश्लेषण

ड) पत धोरण

इ) वित्तीय व्यवस्थापनाचे महत्व

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2202

[Total No. of Pages : 4

[5805]-115

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

115 : ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking (Paper - I)

(2019 Pattern) (CBCS) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.
- 2) Attempt any three questions from Q.2 to Q.5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks. (Any Six)

[6]

- i) District Cooperative Banks can open branch in their jurisdiction with the permission of _____.
 - a) Reserve Bank
 - b) Central Government
 - c) Cooperative Department
- ii) Section 56 of Banking Regulation Act, 1949 is regarding to _____.
 - a) Loans and Advances
 - b) Private Banks
 - c) Cooperative Banks
- iii) As per Negotiable Instrument Act, there are _____ types of negotiable instruments.
 - a) 5
 - b) 7
 - c) 3
- iv) The Drawer of promissory note is _____.
 - a) Creditor
 - b) Bank
 - c) Debtor
- v) There are _____ chapters in the Reserve Bank of India Act, 1934.
 - a) 3
 - b) 7
 - c) 5
- vi) WAP banking means _____.
 - a) Wireless Application Program
 - b) Wireless Accounting Program
 - c) Wireless Application Protocol

P.T.O.

- vi) WAP बँकिंग म्हणजे
- अ) Wireless Application Program
 ब) Wireless Accounting Program
 क) Wireless Application Protocol
- vii) रोखीकरण कायदा 2002 रोजी अंमलात आला.
 अ) 1 एप्रिल
 ब) 2 ऑक्टोबर
 क) 21 जून
- viii) रोखीकरण कायदा 2002 चे कलम अपील करण्याच्या अधिकारा बाबतीत आहे.
 अ) 19
 ब) 18
 क) 17

- प्रश्न 2) बँकिंग कंपनीची व्याख्या द्या. बँक व्यवसाय नियमन कायदा 1949 मधील कलम 6 नुसार बँकिंग कंपनीच्या व्यवसायासंबंधी विविध तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा 1881 च्या कलम 99 ते 104 ए नुसार नोंदणी आणि निषेध संदर्भातील विविध तरतुदी विशद करा. [14]
- प्रश्न 4) 2012 ते 2016 या काळातील भारतीय रिझर्व बँकेच्या भारतातील डिजिटल वित्तीय सेवांच्या विविध नियमनांचा आढावा लिहा. [14]
- प्रश्न 5) रोखीकरण कायदा 2002 च्या कलम 13 ते 19 नुसार प्रतिभूती हितसंबंधाची अंमलबजावणी संदर्भातील विविध तरतुदी नमूद करा. [14]
- प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]
 अ) बँक व्यवसाय नियमन बील 2017
 ब) वचनचिठ्ठी
 क) चलन विषयक धोरण समिती
 ड) अपराध आणि दंड

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2203

[Total No. of Pages : 4

[5805]-116

M.Com. (Part - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

**116 - Group G : Central Banking
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Q. No.6 are compulsory*
- 2) *Solve any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any six).

[6]

- a) _____ was the first Indian Governor of RBI.
 - i) Sir C.D. Deshmukh
 - ii) K.G. Ambegaonkar
 - iii) Sir Benegal Rama Rau
 - iv) H.V.R. Iengar
- b) _____ was the initial share capital of RBI
 - i) Rs. 10 Crore
 - ii) Rs. 5 Crore
 - iii) Rs. 15 Crore
 - iv) Rs. 20 Crore
- c) _____ can not count under SLR.
 - i) Cash in hand
 - ii) Gold owned by the bank.
 - iii) Balance with RBI
 - iv) Loan sanction by the bank
- d) _____ is a incorrect statement about RBI.
 - i) RBI is the bank of issuing currency
 - ii) RBI acts as banker to the government
 - iii) RBI is a banker's bank
 - iv) RBI does not regulate the flow of credit
- e) _____ is a full form of K.Y.C.
 - i) Keep your customers
 - ii) Know your customer
 - iii) Know your credit
 - iv) Keep your credit

P.T.O.

- f) _____ is not a para Banking activity.
- i) Assest management ii) Cash withdrawal
 iii) Insurance Business iv) Mutual Funds Business
- g) NBFCs are registered under _____ act.
- i) Companies Act, 1970 ii) Companies Act, 1956
 iii) Companies Act, 1967 iv) Companies Act, 1958
- h) In India NBFCs are regulates by _____
- i) Reserve Bank of India
 ii) SEBI
 iii) Government of Maharashtra
 iv) SBI

Q2) Explain the Need and Rational of central Bank. [14]

Q3) Explain the Regulation and supervision of RBI over commercial Banks. [14]

Q4) Explain the para Banking Activities. [14]

Q5) What is meant by NBFCs? Explain the types of NBFCs. [14]

Q6) Write short Notes (Any two) [12]

- a) Origin of central Banking.
 b) Lender of Last Resort.
 c) Credit Information Bureau of Inida Ltd.
 d) Problems of NBFCs.

Total No. of Questions : 6]

P2203

[5805]-116

M.Com. (Part - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

116 - Group G : Central Banking

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) हे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे पहिले भारतीय गव्हर्नर होते.
- i) सर सी. डी. देशमुख
 - ii) के. जी. आंबेगावकर
 - iii) सर बेनेगल रामाराव
 - iv) एच. व्ही. आर. आयंगर
- ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे सुरुवातीचे भाग भांडवल होते.
- i) रू. 10 कोटी
 - ii) रू. 5 कोटी
 - iii) रू. 15 कोटी
 - iv) रू. 20 कोटी
- क) हे वैधानिक रोखता प्रमाणामध्ये गणले जात नाही.
- i) रोख रक्कम
 - ii) बँकेच्या मालकीचे सोने
 - iii) रिझर्व्ह बँकेकडील शिल्लक रक्कम
 - iv) बँकेने मंजूर केलेले कर्ज
- ड) हे भारतीय रिझर्व्ह बँके बाबत चूकीचे विधान आहे.
- i) आर.बी.आय. चलन जारी करणारी संस्था आहे
 - ii) आर.बी.आय. सरकारची बँक म्हणून कार्य करते
 - iii) आर.बी.आय. बँकांची बँक आहे
 - iv) आर.बी.आय. पतप्रवाह नियंत्रित करत नाही
- इ) के.वाय.सी. चे पूर्ण रूप हे आहे.
- i) क्विप युवर कस्टमर
 - ii) नो युवर कस्टमर
 - iii) नो युवर क्रेडीट
 - iv) क्विप युवर क्रेडीट

- फ) ही पॅरा बँकींग कृती नाही.
- i) मालमत्ता व्यवस्थापन ii) रक्कम काढणे
- iii) विमा व्यवसाय iv) परस्पर निधी व्यवसाय
- य) या कायद्याद्वारे बँकेतर वित्तीय संस्थांची नोंदणी झालेली आहे.
- i) कंपनी कायदा 1970 ii) कंपनी कायदा 1956
- iii) कंपनी कायदा 1967 iv) कंपनी कायदा 1958
- र) भारतामध्ये ही संस्था बँकेतर वित्तीय संस्थांचे नियमन करते.
- i) भारतीय रिझर्व्ह बँक ii) सेबी
- iii) महाराष्ट्र सरकार iv) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

प्र.2) मध्यवर्ती बँकेची गरज आणि तर्कसंगतता स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) व्यापारी बँकांवरील आर.बी.आय. चे नियमन आणि पर्यवेक्षण स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) पॅरा बँकिंग कृती स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) बँकेतर वित्तीय संस्था म्हणजे काय? बँकेतर वित्तीय संस्थांचे प्रकार स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) मध्यवर्ती बँकेची उत्क्रांती
- ब) अंतिम ऋणदाता
- क) भारतीय पत माहिती केंद्र मर्यादित
- ड) बँकेतर वित्तीय संस्थांच्या समस्या

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2204

[Total No. of Pages : 4

[5805]-117

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing (Special Paper - I)

(2019 Pattern) (Group - H) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question 1 and Question 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks (Any Six) :

[6]

- a) _____ management sets the company's mission, objectives, broad strategies, and policies.
- b) Pricing technique used by sellers while selling individual products in bundles is _____ .
- c) In marketing, a _____ can also use sticker in edible products to impart knowledge of the ingredients of the food items.
- d) _____ comprises personal selling, advertising, public relations, sales promotion, and direct marketing.
- e) _____ enables the price of products to go up and builds loyal customers through positive brand associations and images or a strong awareness of the brand.
- f) Selecting time, choosing media types, deciding on reach of frequency and media vehicle for advertisements are part of _____ .
- g) Kind of pricing strategy which allows sellers to continuously adjust prices according to needs and characteristics of customers is classified as _____.
- h) When captive product pricing is used for services then this pricing strategy is classified as _____ .

P.T.O.

Q2) Define the term 'Marketing'. Explain objectives and importance of Marketing. [14]

Q3) What do you mean by 'Price Mix'? Explain various pricing strategies. [14]

Q4) Explain the elements of Promotion Mix? [14]

Q5) Define the term 'Personal Selling'? Explain the process of personal selling. [14]

Q6) Write Short Notes (Any Two) : [12]

- a) Evolution of Marketing.
- b) Importance of Labelling.
- c) Types of Web Advertising.
- d) Difference between Advertising and Publicity.

Total No. of Questions : 6]

P2204

[5805]-117

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
MARKETING TECHNIQUES
Advanced Marketing (Special Paper - I)
(2019 Pattern) (Group - H) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र 1 आणि प्र 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र 2 ते प्र क्र 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडविणे.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही - 6) [6]
- अ) व्यवस्थापनाच्या माध्यमातून हेतु, विस्तृत डावपेच, धोखे ठरविली जातात.
- ब) विक्रेत्याने व्यक्तिगत वस्तुंची विक्री करताना समुहामध्ये वापरलेली किंमत निर्धारणाची तंत्रे म्हणजे
- क) विपणनामध्ये खाद्य पदार्थांमध्ये समाविष्ट असणाऱ्या घटकासंबंधी ज्ञान देण्यासाठी चिटकवण्याचे चित्र (sticker) वापरू शकतो.
- ड) व्यक्तिगत विक्री, जाहिरात, जनसंपर्क विक्रय वृद्धी आणि प्रत्यक्ष विक्री यांचा समावेश होतो.
- इ) वस्तुंची किंमत आणि ग्राहकांची विश्वासहयिता वाढविण्यासाठी सकारात्मक संबंध आणि प्रतिमा, छाप विषयी सशक्त जाणिम निर्माण करणारे म्हणजे
- फ) जाहिराती साठी वेळेची निवड, माध्यमांची निवड वारंवारीता निर्धारण आणि माध्यम वाहन निवड हे भाग आहे.
- य) किंमत डावपेचाचे प्रकार जे विक्रेत्यास सातत्याने ग्राहकांच्या गरजा आणि वैशिष्ट्यानुसार तडजाडे करणासाठी भाग पाडतात त्या म्हणजे
- र) सेवासाठी वापरली जाणारी डावपेचात्मक निबंधनात्मक उत्पादन किंमत वर्गीकृत होते.

- प्रश्न 2) विपणनाची व्याख्या लिहा. विपणनाची उद्दिष्ट्ये आणि म्हत्व स्पष्ट करा. [14]

- प्रश्न 3) किंमत मिश्र म्हणजे काय? किंमत निर्धारणाचे विविध डावपेच स्पष्ट करा. [14]

- प्रश्न 4) विक्रय वृद्धीचे घटक स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 5) व्यक्तिगत विक्रीची व्याख्या लिहा. व्यक्तिगत विक्रीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]
- अ) विपणनाची उत्क्रांती
 - ब) लेबलींगचे महत्व
 - क) वेब जाहिरातीचे प्रकार
 - ड) जाहिरात आणि प्रसिद्धी यातील फरक

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2205

[5805]-118

[Total No. of Pages : 4

M.Com. -I

**118 : Group - H : CONSUMER BEHAVIOUR
(CBCS -2019 Pattern) (Semester - I)**

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Que. No.6 are compulsory*
- 2) *Solve any three questions from questions No.2 to question No.5*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6)

[6]

i) Consumer Behaviour means _____

(The study of Buying Behaviour of Consumers, the study the financial behaviour of Consumers, The study the common behaviour of Consumers)

ii) Consumer behavior is influenced by _____ factors.

(Internal, External, Both of the above)

iii) The customer chooses _____ to meet his needs.

(General Goals, Product specific Goals, Brand Specific Goals)

iv) The purchase decision of the consumer determines the tendency of the market for _____.

(Demand, Supply, Buying)

v) Memory that lasts less than 30 seconds is generally called _____

(Short term memory, long term memory, Episodic memory)

vi) Personality is a dynamic association of the _____ characteristics of a particular person.

(Physical, Mental, Both of the above)

P.T.O.

vii) Classes are _____ who an equal place in the economy.

(Ten persons, Fifty persons, Many persons)

viii) _____ does not belong to one person but to the whole society

(Culture, Sub-culture, cross culture)

Q2) Explain the sociological model and other Relevant model in detail. [14]

Q3) Define the term 'consumer Motivation'. Explain the need, objectives and scope of consumer motivation. [14]

Q4) What is 'Consumer learning'? Explain the characteristics and components of consumer learning. [14]

Q5) Explain in detail the concept- 'Social class' and Family life'. [14]

Q6) Write short notes (any 2) [12]

a) Advantages to study consumer Behaviour

b) Motive Arousal.

c) Memory system.

d) Social Groups and consumer Behaviour.

Total No. of Questions : 6]

P2205

[5805]-118

M.Com. - I

118 - Group - H : CONSUMER BEHAVIOUR

(CBCS -2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6)

[6]

- i) ग्राहक वर्तन म्हणजे
(ग्राहकाच्या खरेदी वर्तनाचा अभ्यास, ग्राहकाच्या वित्तीय वर्तनाचा अभ्यास, ग्राहकाच्या सामान्य वर्तनाचा अभ्यास)
- ii) ग्राहक वर्तन हे घटकांद्वारे प्रभावित होते.
(अंतर्गत, बाह्य, वरील दोन्ही)
- iii) ग्राहक त्याच्या गरजांची पूर्तता करण्यासाठी ची निवड करतो.
(सामान्य उद्दिष्टे, उत्पादन विशेषीकृत उद्दिष्टे, ब्रँड विशेषीकृत उद्दिष्टे)
- iv) ग्राहकाचा जो खरेदी निर्णय असतो तो बाजारातील वस्तूच्या ची प्रवृत्ती निर्धारित करतो.
(मागणी, पुरवठा, खरेदी)
- v) सर्वसाधारणतः 30 सेकंदापेक्षा कमी वेळ टिकणाऱ्या स्मृतीला असे म्हणतात.
(अल्पकालीन स्मृती, दीर्घकालीन स्मृती, घटना स्मृती)
- vi) व्यक्तिमत्व हे एखाद्या विशिष्ट व्यक्तीच्या गुणवैशिष्ट्यांचे गतिमान संघटन असते.
(शारीरिक, मानसिक, वरील दोन्ही)
- vii) आर्थिक व्यवस्थेत समान स्थान असणाऱ्या म्हणजे वर्ग होय.
(दहा व्यक्ती, पन्नास व्यक्ती, अनेक व्यक्ती)
- viii) ही केवळ एका व्यक्तीची नसते, तर ती संपूर्ण समाजाची असते.
(संस्कृती, उपसंस्कृती, तिर्यक संस्कृती)

प्र.2) समाजशास्त्रीय प्रारूप व इतर संबंधित प्रारूपे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) 'ग्राहक प्रेरणा' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ग्राहक प्रेरणेची गरज, उद्दिष्ट्ये व व्याप्ती स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) 'ग्राहक अध्ययन' म्हणजे काय? ग्राहक अध्ययनाची वैशिष्ट्ये व घटक स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) 'सामाजिक समूह' व 'कौटुंबिक जीवन' या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [12]

अ) ग्राहक वर्तनाच्या अभ्यासाचे फायदे

ब) प्रेरक जागृती

क) स्मृती प्रणाली

ड) सामाजिक समूह आणि ग्राहक वर्तन

